Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist. exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo - Cod. Ettenheim-Münster 359

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 1ma

urn:nbn:de:bsz:31-132384

Visual Library

rationis certissima veritate physicas. Haec de infinito adeoque toto libro tertio physicorum, ad laudem et gloriam Dei Opt. Max. Beatissimae Mariae Virginis Divi Patris Bernardi, Benedicti, Thomae Aquinatis Divi Francisci, ad utilitatem demum totius Ecclesiae Sanctae.

Anno a partu Virgineo 1596. 11 Januarii.

In ~~Tertium~~ Quartum Librum Physicorum

Partibus omnibus tribus hic liber absolvitur. 1a est de loco usque ad textum 49 continens quinque capita. 2da est de vacuo usque ad textum 86 quatuor capita complectens. 3tia tractat de Tempore quod sextis quinque capitibus absolvit. De his ordine pauca disputabimus a communi philosophorum schola non abhorrentia.

Quid sit Locus
Quaestio 1a.

Licet per se notum videatur locum esse adeo tamen manifestum non videtur atque notum esse quemadmodum omnibus ipsius dimicantibus. Quamvis autem locum esse principium quoddam physicum sit ac proinde absolute non demonstrandum recte tamen ab Aristotele 1o statim cap. manifestatur a posteriori propter eos qui naturam ipsius physice inquirendae difficultate abducti an detur in rerum natura locus addubitare forsan poterunt

Ostendit hoc Autor primo ex ipsamet rerum in eodem loco succes- *Ostendit dari locum*
sione per motum localem: experimur enim in locum aquae ex
vase quodam profluentis aerem succedere: Ergo vasillum
est locus distinctus aquae et aeris cum utrumque successive con-
tineat. Hoc patet clepsydra seu hydria minutis
foraminibus in fundo plena: Aqua enim non effluit per fora-
mina et apta quamvis superius orificium occluditur: quando
primum vero aperitur et aer superius admittitur aqua efflu-
it. 2do gravia moventur deorsum et levia sursum. *probat 2do dari*
[3tio] argumento est locum gravium esse infra et levium
supra. Haec probant hoc vere tamen locum esse sed esse quid
distinctum. Sed locum non esse hoc modo probabat Zeno: Si datur *Zeno probat non dari locum.*
[locus] ergo ille quoque locus erit in loco et rursus hic locus
in alio et sic deinceps in infinitum. Respondet Autor non esse *Solutio.*
[necesse] ut locus sit in loco quia corpora tantummodo sunt in
[loc]is. Sed instat Zeno Locatum est corpus ergo et locus. Probatur *Instat Zeno*
[quia] aliud a loco contineri non potest locatum. Respondeo locum *Respondet.*
[locum] non locari seu contineri secundum profunditatem neque [...]
[...]entiae dimensionem sed tamen secundum longitudinem et lati-
tudinem.
Porro tractationem loci ad physicum spectare hoc modo probat *probat locum pertinere ad physicum.*
Autor. Ad physicum pertinet agere de entibus naturalibus
[sed] omnia entia quae sunt in loco sunt ergo ad eundem physicum
pertinet tractare de loco tanquam de mensura ipsarum
rerum in loco existentium. Minorem sumit Autor ex sen-
tentia antiquorum qui praeter entia corporea nulla receperunt
[...]ant alia: absolute vero minor non admittitur nisi
restringatur ad entia naturalia; id quod et de reapse [...]

attingendum est quoniam est alicubi sicut in loco et non semper
(q) aīa l.c. sit nec tamen in loco saltem physico
constant. 2do physici est de motu locali pertracta-
probatur 2do re q est omnium communissimus et maxime proprius. sed
motus localis fieri non potest nisi in loco ergo ad physicum
quoque spectat agere de loco.
Cæterum ut quid sit locus melius attingamus dicemus prius
cum Arte quod non sit. Et 1o quidem locus non est corpus,
Locus non est corpus. cum enim debeat esse æqualis locato simulque esse cum
illo, si locus esset corpus esset cum simul cum locato
corpore penetrative corpori dicendi aliud non posset esse simul
et æqualis: sed hoc fieri non potest cum penetratio
corporum naturaliter sit impossibilis. 2do locus non est materia
Locus non est materia seu forma locati. nec forma locati. Nam materia vel forma sunt partes
locati, et consequenter moventur ad motum locatum;
Locus autem non movetur ad motum locatum ergo nec est
materia nec forma locati cum materia et forma sint partes
sed aliquid substantia distinctum a locato et a qualibet ejus parte.
Locus non est vacuum. 3tio Locus non est vacuum ut vulgus nunc et olim physici
quidam existimabant maxime Epicurus et qui ipsum sequebantur.
probatur Probatur quia locus est quiddam reale ac positivum, vacuum autem
nihil quod negativum. Probatur Antecedens quia illud est quod reale positivum
tum est quod res naturalis tendit ut ad sui conservati-
onem: locus est eiusmodi ergo. Idem patet ex antiquorum
consensu dicebant enim vacuum esse locum aptum recipe-
re corpore; aptitudo enim eiusdem generis sit cum potentia.

cum eo cum quo int ad quod sendum ē aptitudo. 4to locus Locus ē spatium
tero ē spatium seu interuallum ut Galenus philoponus pro
clus aliique stoicorum & platonicorum philosophorum opinabantur:
hoc tempore desunt qui hoc spatium contra Aristotelem defendat Philoponi opinio
Spatium ita declarat à philopono remoueamus mente
uase quae continet aqua ipsam aquam & fingamus nul
lum aliud corpus ingredi in uas. Tunc cernemus int
latera uasis spatium quoddam longum latum & pro
fundum hoc spatium vocat interuallum in quo dicimus
…ig fuisse aquam tanquam in loco. proprietates huius
interualli sunt esse longum latum profundum quia locus oportet et sit
equalis locato; Locatum autem ē corpus constans tripli
ci dimensione: ergo et interuallum hoc trina dime
nsione constabit. 2do Interuallum hoc realiter distinguitur
a quouis locato 3tio caret materia & forma. 4to est
indiuisibile imobile & impatibile: non habet enim quoniam
…t mente philoponus quantitati ipsi sine materia; interuallum
…t ponit expers materiae. 5to vnum ē interuallum continuum
equale ipsi universo quod in diuersis partibus suis reci
pit diuersa corpora uniuersi: neque cum mouetur corpus
…lig ex uno in alium locum transportat secum inter
uallum suum sed transmigrat ex una parte interualli ad ali
am manente ipso interuallo imobili. 6to quamuis int
eruallum accipiat corpus penetrando omnes partes eius non
tamen diuidit aut dissecat corpus sed eo modo penetrat
…r eius partes quo lumen penetrat omnes partes lucidi.

corpus quodque locatum in intervallo a dividendo se misce-
re: nam penetratio dimensionum quae dicitur esse impossibilis est
tamen impossibilis in dimensionibus naturalibus eorundem non
sit intervallum. Ista igitur philoponi sententiam
Pererius 11. lib. suae phys. c. 4. quod hoc sententia
tamen licet ~~diversa~~ differentia videatur ab illa quae dicit locum nihil
differre a vacuo re ipsa tamen non differt nisi quod modus
et antiqui illi non tam distincte de vacui dimensio-
nibus loquuntur. Haec tamen sententia non est probanda:

Philoponi sententia est falsa

falsum enim videtur quod in vase ablata aqua vel non ingresso
corpore alio remaneat intervallum in vase nostris quanti-
tate distinctum. Illud enim intervallum aut est substan-
tia aut accidens. Si substantia aut corporea aut incorporea. Si in-

probat esse falsa

corporea ergo non erit magnitudine nec potest esse locus corpo-
rum adeoque nec longa lata profunda erit. Si corpo-
rea tamen est mobilis cum omnis substantia corporea mo-
bilis sit. Si vero est accidens aut est per se existens aut inhae-
rens in corpore. Non primum quia hoc eius naturae repugnat
non 2dum quia intervallum illud moveretur ad motum cor-
poris in quo est quod authores isti non concedunt. pro-
prietates vero huius intervalli absurdae sunt. Si enim quando
aliquid poterit esse longum latum profundum. Si non sit
visibile neque non divisibilitas convenit quantitatibus
maxime sed e converso maxime sit quantitatem. Item
dum sit intervallum hoc contentis locatum et simul profun-
ditates quod illud penetrat. Neque recte dicitur penetratio

earu tantumodo rem ee impossibilem q magis tutus
dicedu e qmq quatitate pdita sit se mutuo pene
trare no poe: Ex hte nam max n udr ee ullu
impedimentum: Unde sibi dualli hoc locat loca
tum sedm profunditatem necrio dada e dimensio
num penetrao.

Jam quod de loco sententijs reiectis dicimus in ptite text 41.
eum nihil aliud ee qua supficiem fas & imobilem — *Defftio loci*
corporib gtinentib: Supficiei loco gruis rehyna loco
supficiae ponunt. Et dr locus supficies qa ut di — *Quare dicat supficies*
ctum est n gtinet locatu nisi sedm longitudi
nem & latitudinem sedm n. profunditatem
n pt locare locatum nisi penetratione dimen
sionu admittere velimus. Addit prima ut excl — *Quare addat p[ri]ma*
udant supficies qbus inter corporib gtinuant.
tem ut excludant illae supficies q n imedi
te tangunt gtentum siue aliq interstant ptes
corporib siue non veluti supficies qucope q locatu
n tangunt: Locus n. ppe est supficies ultima
otima & concaua mediate loco adhaerescens. — *Quare dicat imobilis*
r imobilis q vox n ad corpus sed ad supficiem re
ferenda est: Cur

ur aut locus dicat imobilis n qreunt mi[...] — *Contraversia cur a loc[us] dicat imobilis*
lig ut defendant loci imobilitatem volunt ptes
nt definiuisse locum naturae corporum simplicium
n elementorum & hunc ee imobilem aiunt — *Ja opinio*

cæterorum vero locorum omnium mixtorum esse mobilem ac
proinde frustra laborare illos qui locis mixtorum
definitionem physicam accomodare volunt.
Quo vero modo locus corporum simplicium sit immobi-
lis, sic declarant: Nam concaua superficies
lunæ seu infimi cæli est immobilis locus ignis re-
spectiue. Id est, sic ignis quoniam ignis nunquam
fertur naturaliter ad alium locum quam ad lunæ conca-
uum nec in alio loco quiescit naturaliter. Quod est, sic
superficies orbis lunæ quamuis perpetuo moueatur semper
tamen eodem modo sese habet, neque propius accedit ad cen-
trum terræ neque longius ab eo recedit, et sic termi-
nat motum localem ignis et sic conseruat ipsum, quia
largitur ei quietem et perfectionem. Idem dicendum est
de aëre comparatione superficiei concauæ ignis et aquæ
ratione aëris et terræ ratione aquæ. probant sane suam
opinionem multis allatis incommodis quæ ex aliorum sententia
de immobilitate loci consequuntur, item auctoritatibus
Hæc opinio non probatur 1o patrum. ~~Hæc~~ Hæc tamen opinio non placet 1o quia communi-
um iudicio mixta qualiacunque sint seu perfecta seu im-
perfecta locum sibi vendicant: nec putandum est uulgarium
iudicium esse in propria loci notione contineri. 2o
quia esse in loco est proprietas corporum naturalium et mix-
torum quia locus proprie conuenit mixtis, quod etiam de loco
mixtorum physice tractandum est cum eius natu-
ris et officij sit communes corporis naturalis passiones

explicare. Conseqa clara sit. per stns esse in loco est
proprietas corporis naturalis generatim sumpti ut est sbem
[illegible] physica quod esse in loco erit et proprietas mix-
torum: quia generica proprietates aeque uni speciei con-
veniunt atque alteri: sed esse in loco est proprietas ge-
nerica corporis naturalis ang species sit simplex ac mix-
tum quod. Dices mixta per se non sunt in loco sed ratione elementi obiectio
dominantis quod per se non conveniunt illis locus. Ideo [illegible] solutio
denide dico illud per se explicari accipi posse. [illegible] per se idem
quod quatenus ipsum sic eodem mixtis non convenire lo-
cum 2do accipitur per se ut opponitur ei quod est per accidens
et 2do modo sic nego mixtis per se non convenire
cum: conveniunt enim illis per se 2do modo sicut sensibi-
lia homini: denide mixta moventur per se motu lo-
cali quod per se acquirunt locum quod per se sunt in loco.
Haec ex stato communiter afferunt parum momenti sunt: NB
[illegible] enim cum de loco corporum simplicium loquuntur
[illegible] negat mixta quoque vere loco contineri.
[illegible] in super alii explicant immobilitatem loci ait enim locum Scoti opinio
esse mobilem non simpliciter sed per aequalentiam: quamvis enim
superficies aeris turrim ambiens et superficies aqua
[illegible] in eo defixum circumdans varietur tamen quoniam
alia superficies quae succedit aequalem priori aeque
ambit et continet turrim seu palum atque prior ideo per
hanc aequivalentiam dicitur locus immobilis. Haec opinio
[illegible] [illegible] probabilitatis sicut et alia quaedam tandem

& Averroistarum ipsi viderint. Hos in̄ Soto the
& Javello 4 phys. 93. Soto & Tol. ibidem 93. Su

3a opinio im̄obilitatem loci declaramq. In loco bi autso
res duo 9sideeat alterum quasi mate qd e ipsa sup
ficiei corporis 9tinentis; alterm̄ quasi forte qd est dista
tia quam ht eadē superficies à fixis ptib9 mūdi
ut à centro terrae & à polis mundi. Quoniam
vo unitas & distinctio eius n̄ desumit ex mate sz
ex forte ideo im̄obilitas loci attendenda n̄ est pe
nes superficiem 9tinentem sz penes illam distantiam
à ptib9 mundi fixis: Unde quamvis superficies
aeris turrim 9tinentis saepe varietur qa tn̄ & turri
& qūcunque superficies ipsam circumdans eundem sitū
ordinem & distantia à centro & polis mundi ser
vat dr turris eē in eodem loco n̄ q sit sub ea
dem numero superficie aeris sz qa est sub eadem
distia à ptib9 fixis mundi. Pbr haec sententia

probat ste q tex 42. ait: sursum q e in concavo lunae
ac deorsum q e centrum terrae eē penitq mobilia
Sicuti im̄obilitatem loci desumēdam eē ex ordi
ne ac distantia quam loci ht ad celū & mundi
centrum. Contra sententiam hanc dicto mō expositam

Obiectio 1a. objicit 1o vel superficies ptinet ad esstiam loci ut
n̄, non tn̄ pt dici q. si primū 9 ea mutata muta
bit et essia loci: quando n̄ aliqd maneat non
mutabitur.

permanētibus partibus intrinsecis & essentialibus. Sic n̄ continet
ad essentiā loci quod n̄ redeat in eius desiderium. Respondet — *Solutio.*
non sufficiens n̄ habere ut illas sed gradatim sumptam
spectare ad essentiā loci n̄ modo gradatim sed in com̄uni sum
stentis sed et singulis ut illius loci. Verum contra hoc sicut — *Instantia.*
stant: sicut se habet sufficiens in com̄uni sumpta ita
hae sufficientes ad hunc locum. Quod et hic locus necessario
habet sibi hanc sufficientem atque adeo sufficiens ut hic
nunc locus constituit esse partem essentialem huius nunc
loci. Respondet neg. Ratio quia sufficiens in com̄uni sumpta, — *Respondetur.*
nam si tollas nulla res censeri poterit manere
sufficiens; At n̄ sufficientes hae ut illae atque si
tollantur continentur tamen ac perpetuo alia succedit, unde
deinde potest eundem numerum locum manere n̄ numero
sufficiens numero eadem modo alia continuo
succedebat. Respondetur deinde concedendo sufficientes has
numero ad essentiam huius numero loci quoque num
spectare. Sed arguitur mutetur sufficiens haec singulariter — *Alia obiectio.*
loci & succedat alia ergo non erit amplius idem numero
locus quia sublata est altera pars essentialis. Respondeo neg. — *Solutio.*
non sit amplius idem numero locus; licet n. mutetur
pars materialis individui n̄ est tamen continuo necesse
ipsum individuum mutari posse quod in locum sublatae
partis materialis substituatur altera pars materialis eiusdem
speciei. Huius rei ratio haec reddi potest: quia unitas — *Ratio huius responsi.*
numerica n̄ desumitur a materia seu ab eo quod se habet
ut materia sed a forma seu ab eo quod se habet instar formae.

vnde quādiu manet idem loci forte, ut3 eadem distan
tiā à fixis ptibg uniuersi consendy ē manere eiden
Obijcit 2do. nuro loci quātumuis mutetr superficies. Obijcit
2do illa distantia ut ē subiectiue in superficie ut in fixis
mundi ptibg sic dici non pt qa sequer mutata superficie
mutari quoq; distantiā quamquidem secūm mutari non
pt nisi mutetr id q in subiecto inest. Sz neq; 2dm dici
pt cum cælum moueatr & consequent ipsa quoq; distā
Solutio. tia moueretr adeoq; immobilis nō eēt. Respondetr distā
tiam illam neq; in superficie nec in fixis mundi ptibg
inesse subiectiue sz in medio q inter cælum & illā su
perficiem locantem interiacet: Nec est in medio tanq̄
in subiecto inhaesionis; nā licet Dns aërem & reliqua
corpora q intersunt inter cælum & superficiem ambientē
turrim annihilaret eadem eēt nihilominus distantia
eiusq loci à cælo fixisq; mundi ptibg: Sz inest illa
distantia in medio eo mō quo negatiōes inesse soleāt
& pnt. Terminatr aut distantia haec à superfi
cie ac stabilibg mundi ptibg: Nec ē absurdum ut ea
dem numero distantia à diuersis numero superficiebg
terminetr sicut absurdum non est ut eadem visio
Alia obiectio. terminetr à diuersis numero obiectis. Dices hae
distantia n est subiectiue in superficie ergo n pt dare
esse forte superficiei atq; adeo locum forte constituere. Re
Responsio. spondeo neg. conseq. Nam neq; obtutus ē in spectab
tū spectata accipit suum eē forte ab eodem, sicut res est
Quaestio. in proposito. Si quaeratur utrum distantia haec sit absoluta

at respectivum Respondeo nentum esse sed esse negationes quae tamen Responsio
annexae. ut annexa quosdam an omnes operationes intellectus sint
l ipsa negatio ante omnes operationes intellectus datur eo modo
quo se potest quaestio de privatione diximus.

Conimbricenses in tali [sic quaestio] in 5 Metaph. c 13. q 7 Conimbricensium Sententia.
Sect: 1. & ibidem q. 9. sect: 4. immobilitatem loci
ei modo declarant. Sciendum est inquiunt dari ex
tra caelum spatium quoddam infinite patens quod non est aliquid
reale sed imaginarium in quo concipere fas est puncta
lineas & superficies in eodem imaginario intervallo
permanentes siteque spatium occupari ab hoc universo
corporeo quod spatium ante mundi creationem fuisse
vacabat corpore atque vacat illa immensitas extra caelum
patens. Quoniam vero res omnes intra hoc spatium
contentae sunt quaelibet ambientis corporis superficies in
qua vera loci ratio consistit bifariam sumi nimirum
ut secundum se et prout ei imaginaria illa superficies
iuxtaque respondet. Si priori modo spectetur mobilis
eadem est saltem ex accidente ad motum corporis cui
inhaeret; si posteriori immobilis est quia superficies
imaginaria quam illam sine fide ambit contiguam
necessario. Haec explicatio a D. Thoma sententia quam
non ut probabiliorem sequimur sumus non ita multum dissen
tire videtur illi certe nihil prorsus officit cum sedem
eam spatium hoc imaginarium minime neget
immo in explicatione manifeste satis admittat: hoc
tamen plures habet magisque ad loci naturam explicandum

accommodatu q spatiu illud imaginarium ab hoc
universo occupatum in infinitum vagari n[on] patiat[ur]
sz ipso centro potius velut limitibq. qbqdam exter-
minis circumscribat ita ut immobilitas locoru[m] natur[a]
n[on] p[rae]cise desumenda sit ab imaginariis spatiis sz ab
illo quatenq. ab ipso eorum conditore suis certis
terminis e[st] definitum.

Utru[m] Locq. sit sp[eci]es quantitat[is] distincta.

Ex his etto patet responsio ad q[uae]stione[m] qua q[uae]ri[tur] utru[m] locq.
species quantitatis ab ijs p[rae]dict[is] speciebus quantitatis
sz aliquis possimq. distincta. Cui d[icendum] negative resp[on]-

Dicit negative.

dendum e[st] quomodocunq. tandem locq. sumat[ur]. Q[uam]vis
antiquoru[m] n[on] semper n[on] sit tam claru[m] id e[st] tam
claru[m] Ens nulla realitate positiva p[rae]ditum spatiu[m]
p[rae]dicamentalem e[ss]e ac in p[rae]dicamento poni. Quod
v[er]o nec stricte sumptq. inde patet 1o. Quia immobili-
tas a nobis explicata non e[st] de r[ati]o[n]e ullius quanti-
tatis cum tn sit de r[ati]o[n]e loci ut ex definit[ione] arti-
ca patet. 2do q[ui]a locq. e[st] superficies externa sive
non inhaerens ei quod denotat locatum; superficies
aut sive quantitas duarum dimensionum e[st] inter-
na. i[d est] inhaeret ei q[uod] denominat quantu[m] 2 plius dim[en]-
sium. Quod si locq. sumat[ur] p[rae]cise nudeq. pro superficie
tunc e[st] sp[eci]es quantitatis ea q[uae] 2 plus dimensiones
constat sz ut sic absolute locq. dici n[on] sit adeoq. locq.
absolute quantitatis species dicendq. non est.